

บทที่ 5

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การพัฒนารูปแบบการป้องกันปราชัยพฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่น

วัตถุประสงค์และการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาแบบการป้องกันปราชัยพฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่นในระดับหมู่บ้าน และการประเมินผลการปฏิบัติตามตัวแบบแผนปฏิบัติการป้องกันปราชัยพฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่น เป็นการศึกษาทั้งวิธีเชิงปริมาณ และวิธีเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้มีดังนี้ 1) การประชุมเพื่อวิเคราะห์ทุนของหมู่บ้าน และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคามของชุมชนต่อการป้องกันปราชัยพฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่น 2) แบบสำรวจพฤติกรรมวัยรุ่น 3) แนวคำถามการสนทนากลุ่มเรื่องปัจจัยปกป้องและปัจจัยเสี่ยงเกี่ยวกับสิ่งเสพติดรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บันทึกประเด็นสำคัญและบันทึกเสียงการสนทนากลุ่ม 4) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันปราชัยพฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่น และ 5) ประเด็นประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวบรวมข้อมูลโดยการประชุมที่วิจัยสรุปผลการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การพัฒนาแบบการป้องกันปราชัยพฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่นบ้านหนองไค้

จากการรวบรวมและศึกษาข้อมูลในพื้นที่บ้านหนองไค้ตามวิธีการที่กำหนดไว้สามารถนำมาเสนอเป็นผลการศึกษาทั้ง 4 ระยะ ได้ดังนี้

ระยะที่ 1 เตรียมการก่อนวิจัย กิจกรรมสำคัญได้แก่ การประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการและค้นหาอาสาสมัครร่วมเป็นทีมงานวิจัย รวมถึงสร้างความเข้าใจเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการศึกษาหมู่บ้าน โดยใช้เครื่องมือคือ แผนที่ชุมชนระหว่างวันที่ 12-13 กันยายน พ.ศ.2552 ณ ศาลาอเนกประสงค์ บ้านหนองไค้ ตำบลชีเหล็ก อำเภอบึงสามพัน

แม่แดง จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์ของการประชุมคือ ให้สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชน

ผลจากการทำแผนที่ชุมชน ดังภาพ 6 พบว่าการทำถนนคอนกรีตเส้นทางด้านหลังหมู่บ้านซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่สูง และเป็นเขตพื้นที่ป่าไม้ ถนนเส้นนี้สามารถออกสู่ถนนเส้นทางัดสายเชียงใหม่-ปายได้ ทำให้การคมนาคมโดยรถยนต์สะดวกขึ้น นอกจากนี้ในหมู่บ้านมีสถานที่ที่เป็นร้านค้า ที่มีเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์จำหน่ายจำนวน 4 ร้าน เป็นลักษณะร้านขายของชำทั้งหมด

ภาพ 6 แผนที่ชุมชนบ้านหนองโค้ง หมู่ที่ 4 ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ระยะที่ 2 รวบรวมและศึกษาข้อมูลเบื้องต้น กิจกรรมสำคัญมีดังนี้

1. การวิเคราะห์ทุนของหมู่บ้าน จัดประชุมในวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2552 ณ ศาลาอเนกประสงค์ บ้านหนองไค้ ผู้เข้าประชุม จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ตัวแทนวัยรุ่น 10 คน แกนนำชุมชน 4 คน และผู้ปกครอง 6 คน พบทุนที่สำคัญในชุมชนมีดังนี้คือ 1) วัฒนธรรมประเพณี ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วันสำคัญทางศาสนา พิธีกรรมต่าง ๆ 2) วิถีชีวิต ได้แก่ ความเรียบง่าย ความร่วมมือร่วมใจ และการร่วมกันพัฒนาชุมชน 3) การหาเลี้ยงชีพ อาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม กสิกรรม 4) ทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ ภูมิปัญญา สถาบัน 5) เครือญาติ การช่วยเหลือกันในหมู่เครือญาติ และ 6) เทคโนโลยี ได้แก่ หอกระจายข่าว อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ดังภาพ 7

2. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชนต่อการป้องกันปราชัย พฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่น จัดประชุมในวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2552 ณ ศาลาอเนกประสงค์ บ้านหนองไค้ ผู้เข้าประชุมจำนวน 20 คน ประกอบด้วย ตัวแทนวัยรุ่น 10 คน แกนนำชุมชน 4 คน และผู้ปกครอง 6 คน พบผลลัพธ์ดังนี้

2.1 จุดแข็ง ผลจากการระดมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพบจุดแข็งสำคัญของชุมชนคือ 1) วิถีปฏิบัติและความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน อันได้แก่ การช่วยเหลือกันของสมาชิกชุมชน โดยเฉพาะการร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านทั้งในกลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มเยาวชน การเคารพผู้อาวุโส 2) กลุ่มทางสังคมอันเกิดจากการรวมตัวและร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางด้านอาชีพ ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการปกครอง อาทิ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้เพาะปลูกถั่วเหลือง และคณะกรรมการชุดต่าง ๆ

ข้อค้นพบที่ได้ คือ

กลุ่มเยาวชนมีการก่อกำเนิดมาประมาณ 20 ปี เริ่มจากการมาร่วมช่วยกันทำงานของคนวัยหนุ่มสาว ในระหว่างที่กลุ่มคนวัยหนุ่มสาวช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้น เด็กที่มีอายุน้อยกว่าได้มีโอกาสเข้ามาร่วมอยู่ในเหตุการณ์หรือมีส่วนช่วยเหลือตามสมควรแก่วัยซึ่งเอื้อต่อการเกิดการถ่ายทอดการปฏิบัติในด้านการรวมตัวกันช่วยทำงานของชุมชนให้แก่คนรุ่นต่อไป ดังนั้นในช่วงระยะเวลาประมาณ 20 ปีที่ผ่านมาบ้านหนองไค้จึงยังมีการรวมกลุ่มเยาวชนได้อย่างต่อเนื่องประมาณ 3-4 รุ่น ดังที่ตัวแทนชุมชนบอกเล่าว่า

“มันอาจจะเป็นรุ่นต่อรุ่น อย่างแต่ก่อนเจ้าก็รวมกันหยั่ง ทำอะไรกัน ทำมาตลอด พอรุ่นน้องใหญ่ขึ้นมาก็ตามรอย ตามรอยรุ่นพี่ ไปมันก็จะตามกันไปเรื่อย ๆ”

“จุดเริ่มก็ตั้งแต่รุ่นพี่ อย่างเจ้าเป็นละอ่อนอายุนวยเป็นประธาน เป็นก็คิดสร้างอัน โน้นอันนี้ที่ไม่มี อย่างอันนี้ไม่มีเขาเก็บเงินกันบ่ เขา รวมตัวกันบ่ เก็บเงินซื้อของให้หมู่บ้านเป็นหมอนเป็นผ้าห่มอย่างงี้มัน จะมีเยาวชนรวมกันอย่างงี้”

“ก็เริ่มมาหลายแล้ว 20 ปีได้ละ ได้เยาวชนสาม สี่รุ่นแล้ว ก็รุ่นนี้ก็กำลังขึ้นมา กำลังสร้างขึ้นมา”

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติของคนในหมู่บ้านตั้งแต่อดีตที่ทำเป็นแบบอย่างให้สมาชิกรุ่นน้องเห็น โดยเฉพาะเรื่องการรวมคิด ร่วมทำสิ่งต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อหมู่บ้านซึ่งสมาชิกรุ่นน้องได้ถือปฏิบัติสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

2.2 จุดอ่อน พบทั้งในส่วน of ทรัพยากรบุคคล และประเพณี ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ 1) วัยรุ่นรายที่มีพฤติกรรมใช้สิ่งเสพติดอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว โดยเฉพาะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมีพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ร่วมด้วยคือ พฤติกรรมเที่ยวเตร่ การทะเลาะวิวาทภายหลังเมาสุราซึ่งส่วนใหญ่ทะเลาะวิวาทกับกลุ่มวัยรุ่นหมู่บ้านอื่น และ 2) วัยรุ่นรายที่ไปคบกับเพื่อนต่างหมู่บ้านที่ใช้ยาเสพติด ดังคำบอกเล่าของตัวแทนชุมชนดังนี้

“ละอ่อนที่มาแล้วหาเรื่องกัน มันจะไปหาเรื่องกับเด็กต่างบ้าน บ้านเดียวกันบ่มี”

“มันจะมีส่วนน้อยที่อย่างว่า ไปบ้านอื่น เอาเพื่อนบ้านอื่นไปป้างเปา มีคนเดียวเด็กบ้านเฮาแต่ไปโดนจับบ้านอื่น”

“มีอยู่คนหนึ่งมั่วสุมกันบ้านเพื่อน ไปบ้านเป็น ไปโดนจับบ้านเป็น”

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการคบเพื่อนของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดใด ๆ ก็ตามเป็นวัยรุ่นที่คบเพื่อนต่างหมู่บ้าน พฤติกรรมเมา และทะเลาะวิวาทกับวัยรุ่นหมู่บ้านอื่นเกิดขึ้นภายหลังจากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สำหรับประเพณีหมายถึงบรรยากาศในงานเทศกาลต่าง ๆ โดยเฉพาะงานสงกรานต์ งานยี่เป็งเป็นช่วงเวลาที่อยู่ต่อการเริ่มใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือดื่มในปริมาณมาก ดังคำบอกเล่าของตัวแทนชุมชนดังนี้

“งานยี่เป็ง งานปอยมันต์มีเหล้ามีเบียร์ เฮากลัวว่าละอ่อนบางคนที่ยังบ่กิน มันจะลักกินตอนนี่กะ”

“บรรยากาศด้วย มันดั่งม่วน งานเทศกาลคนมาปะกันนั้ มันดั่งมีเสียง กินหยั่งกันพร่อง ละอ่อนมันก็เว็ดไปเว็ดมาก็อาจลองกัน”

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงงานเทศกาลต่าง ๆ ที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งต้องมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยนั้น อาจเป็นช่วงโอกาสที่ทำให้วัยรุ่นได้ทดลองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.3 โอกาส โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนนั้น พบว่าการมีเยาวชนของบ้านหนองโค้งเข้าร่วมเป็นตัวแทนคณะกรรมการของสภาเด็กและเยาวชนตำบลจีเหล็กเป็นโอกาสที่ทำให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาเยาวชน อาทิ ข้อมูลเรื่องการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพเยาวชน ซึ่งเอื้อโอกาสให้เยาวชนบ้านหนองโค้งได้เข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีต้นทุนของชุมชนที่จัดเป็นองค์กรหรือสถาบันที่ตั้งอยู่ในภาคพื้นที่ยของหมู่บ้าน อัน ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวิทยาแม่แตงเป็นสถาบันการศึกษาซึ่งเอื้อต่อโอกาส

ในด้านการพัฒนาศักยภาพเยาวชน และองค์การบริหารตำบลซึ่งเหล็กตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านเอื้อต่อโอกาสในด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารหรือการประสานงานต่าง ๆ ได้สะดวกมากขึ้น

2.4 ภัยคุกคาม พบปรากฏการณ์ที่สมาชิกในชุมชนมีความคิดเห็นว่าเป็นภัยคุกคามสำคัญด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมคือ 1) การมีกลุ่มบุคคลต่างพื้นที่โดยเฉพาะคนไทยพื้นที่สูงมาซื้อที่ดินเพื่อปลูกที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านซึ่งบางคนมีพฤติกรรมลักลอบขนยาเสพติดให้โทษและใช้พื้นที่ในหมู่บ้านเป็นสถานที่พักยาเสพติดชั่วคราว และ2) การพัฒนาหมู่บ้านโดยเฉพาะการตัดถนนคอนกรีตเส้นทางด้านหลังหมู่บ้านทำให้เชื่อมต่อกับเขตพื้นที่หมู่บ้านอื่น ๆ และสามารถผ่านเข้าออกสู่ถนนสายหลักคือเส้นทางลาดเชิงใหม่-ปายซึ่งทำให้การคมนาคมทางรถยนต์สะดวกขึ้น ขณะเดียวกันเส้นทางถนนที่เพิ่มขึ้นนี้เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มบุคคลที่มีการลักลอบขนยาเสพติดผิดกฎหมายด้วยเช่นกันจึงจัดเป็นปัจจัยเสี่ยงเชิงพื้นที่ด้านยาเสพติด ดังสะท้อนได้จากคำบอกเล่าของตัวแทนชุมชนดังนี้

“ถ้าบ้านเขาส่วนมากจะเป็นคนคอยที่โดน คนหมู่บ้านนี้มีแต่มีคนคอยที่เป็นมาซื้อที่อยู่บ้านนี้ เป็นก็มาค่านะ ที่โดนยับโดนจับเป็น...เอายามาพักบ้างมาขายบ้าง”

“ทุกวันนี้หมู่บ้าน 4 ยังเป็นพื้นที่กลุ่มเสี่ยงอยู่ต้องรายงานทุกเดือน แต่ไม่ใช่เป็นคนบ้านเขา คนเกิดพื้นที่นี้มี เป็นคน...มาซื้อที่มาอยู่ทุกวันนี้เขาก็กลัวอยู่ว่าจะมาแพร่ให้ละอ่อนบ้านเขา”

“พัฒนาที่ไหนแหล่งมั่วสุ่มก็มีที่นั่นอย่างถนนเส้นหลังทะเลหา กันได้หมดออกขายพาสอกแม่จะจาง รถใครเข้าออกกันก็ไม่ว่าแล้ว”

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าความเสี่ยงด้านยาเสพติดของหมู่บ้านคือการใช้พื้นที่ในหมู่บ้านเป็นที่พักยาเสพติดผิดกฎหมายโดยที่ผู้นำยาเสพติดผิดกฎหมายเข้ามาคือบุคคลต่างพื้นที่ที่มาพักอาศัยในหมู่บ้านประกอบกับมีถนนเส้นทางด้านหลังหมู่บ้านที่สามารถออกสู่ถนนสายอื่นได้

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสถานการณ์ด้านการลักลอบขนหรือใช้สถานที่ภายในหมู่บ้านเป็นที่พักยาเสพติดได้เบาบางลง ดังคำกล่าวของตัวแทนชุมชนรายหนึ่งที่ว่า

“แต่ทุกวันนี้ก็จางไปละโดนจับไปบ้าง หายไปบ้าง”

3. การสำรวจสถานการณ์พฤติกรรมการใช้บุหรี่ แอลกอฮอล์และยาเสพติดในวัยรุ่นจำนวน 90 คน ดำเนินการสำรวจระหว่างวันที่ 1-7 ตุลาคม พ.ศ.2552 ผู้ช่วยเก็บข้อมูลภาคสนามคืออาสาสมัครสาธารณสุขจำนวน 2 คน ในการสรุปผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่มตาม

ระดับอายุดังนี้คือ 1) กลุ่มวัยรุ่นตอนต้นคือระดับอายุ 11-15 ปี 2) กลุ่มวัยรุ่นตอนกลางคือระดับอายุ 16-19 ปี และ 3) กลุ่มวัยรุ่นตอนปลายคือระดับอายุ 20-25 ปี ผลการสำรวจมีดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจเป็นวัยรุ่นตอนต้นร้อยละ 40.00 วัยรุ่นตอนกลางร้อยละ 35.56 และวัยรุ่นตอนปลายร้อยละ 24.44 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.00 เป็นนักเรียนและนักศึกษา ร้อยละ 28.89 กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสำหรับผู้ที่ยังไม่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วร้อยละ 30.00 เป็นผู้ประกอบอาชีพรับจ้างร้อยละ 24.45 และไม่ได้ทำงานร้อยละ 3.33 บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบันคือบิดาและมารดาร้อยละ 62.22 รองลงมาคือเฉพาะมารดาร้อยละ 22.22 ทั้งนี้บุคคลในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากสนิทด้วยคือมารดาร้อยละ 66.66 กิจกรรมที่ทำเมื่อมีเวลาว่างคือดูโทรทัศน์ฟังเพลง ทำงานบ้านหรืองานอื่น ๆ ตามที่ผู้ปกครองมอบหมาย ช่วยครอบครัวทำงาน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ร้อยละ 75.55 และร้อยละ 57.77 ตามลำดับ สำหรับการร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาในรอบปีพบว่าร้อยละ 55.55 ร่วมทำกิจกรรมทางศาสนา 1 ครั้งต่อเดือน มีเพียงร้อยละ 7.78 ที่ร่วมทำกิจกรรมทางศาสนา 1 ครั้งต่อปี และไม่เคยทำเลยร้อยละ 5.56 ดังข้อมูลตามตาราง 27

ตาราง 27 จำนวนและร้อยละของคุณลักษณะทั่วไปและการทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง (n = 90)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
11 – 15 ปี	36	40.00
16 – 19 ปี	32	35.56
20 – 25 ปี	22	24.44
$\bar{X} = 16.64$ $SD = 4.02$ $Min-Max = 11-25$		
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	63	70.00
รับจ้าง	22	24.45
ค้าขาย	2	2.22
ไม่ได้ทำงาน	3	3.33
การศึกษา		
กำลังศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	15	16.67
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	26	28.89
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	17	18.89
อุดมศึกษา	5	5.55
จบหรือออกจากระบบการศึกษาแล้ว	27	30.00
บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้านในปัจจุบัน		
บิดา มารดา	56	62.22
มารดา	20	22.22
ญาติ	10	11.11
คู่รัก/สามี/ภรรยา	4	4.45
บุคคลที่สนิทด้วย		
มารดา	60	66.66
บิดา มารดา	10	11.11
ญาติ	8	8.89
พี่/น้อง	8	8.89

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
คูรัก/สามี/ภรรยา	4	4.45
กิจกรรมที่ทำเมื่อมีเวลาว่าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ดูโทรทัศน์/ฟังเพลง	75	83.33
ทำงานบ้านหรืออื่น ๆ ตามที่ผู้ปกครองมอบหมายให้	68	75.55
ช่วยครอบครัวทำงาน	52	57.77
เล่นกีฬาออกกำลังกาย	50	55.55
เล่นเกมคอมพิวเตอร์	42	46.66
อ่านหนังสือ	38	42.22
เล่นอินเทอร์เน็ต	22	24.44
งานอดิเรกอื่น ๆ	20	22.22
การทำกิจกรรมทางศาสนาในรอบปี		
1 ครั้ง/เดือน	50	55.55
1 ครั้ง/สัปดาห์	18	20.00
มากกว่า 1 ครั้ง/สัปดาห์	10	11.11
1 ครั้ง/ปี	7	7.78
ไม่เคยเลย	5	5.56
การเข้าเยี่ยมชมกิจกรรมของชุมชน	75	83.33
กิจกรรมที่ต้องการทำเมื่อมีเวลาว่าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กิจกรรมพัฒนาตนเอง	50	55.55
กิจกรรมร่วมกับครอบครัว	47	52.22
กิจกรรมร่วมกับเยาวชนในชุมชน	42	46.66
กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกในชุมชน	25	27.77

3.2 ความเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดต่าง ๆ ประเด็นที่ทำการสำรวจมีดังนี้) บุคคลใกล้ชิดที่ใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ ได้แก่ บุคคลในครอบครัวพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มอายุส่วนใหญ่มีบิดาที่ใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ สำหรับมารดาที่ใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบในครอบครัวของกลุ่มอายุ 20-25 ปีมากที่สุดคือร้อยละ 31.81 สำหรับเพื่อนสนิทที่ใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ พบว่ากลุ่มอายุ 11-15 ปี มีเพื่อนที่โรงเรียนใช้บุหรี่ร้อยละ 5.55 กลุ่มอายุ 16-19 ปี มีเพื่อนในโรงเรียนใช้บุหรี่ร้อยละ 31.25 และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 37.50 ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าเพื่อนในชุมชน ขณะที่กลุ่มอายุ 20-25 ปี มีเพื่อนในชุมชนใช้ทั้งบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 68.18 และร้อยละ 54.54 ตามลำดับซึ่งมากกว่าเพื่อนในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มอายุ 20-25 ปีส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบุคคลที่ออกจากระบบการศึกษาแล้ว สำหรับยาเสพติดที่ผิดกฎหมายพบกลุ่มอายุ 20-25 ปี มีเพื่อนในชุมชนร้อยละ 4.54 ใ้ย่าบ้า 2) ประสพการณ์การเคยซื้อสิ่งเสพติดต่าง ๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มอายุมีคนที่เคยมีประสบการณ์ซื้อทั้งบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ทั้งนี้ มีจำนวนคนที่เคยมีประสบการณ์ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าบุหรี่ โดยที่กลุ่มอายุ 20-25 ปี มีคนที่เคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดร้อยละ 81.81 3) การเคยลองใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ พบว่ากลุ่มอายุ 11-15 ปี มีคนเคยลองดื่มเบียร์มากที่สุดร้อยละ 11.11 รองลงมาคือบุหรี่ และเหล้าแดง ร้อยละ 5.55 และร้อยละ 2.77 ตามลำดับ กลุ่มอายุ 16-19 ปี มีคนเคยลองใช้เบียร์มากที่สุดถึงร้อยละ 43.75 รองลงมาคือเหล้าแดง และบุหรี่เป็นจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 31.25 กลุ่มอายุ 20-25 ปี มีคนเคยเบียร์มากที่สุดถึงร้อยละ 63.63 รองลงมาคือเหล้าแดงและบุหรี่เป็นจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 45.45 และ 4) การใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ ในปัจจุบัน พบว่ากลุ่มอายุ 16-19 ปี ยังคงมีคนใช้เบียร์มากที่สุด รองลงมาคือบุหรี่ ร้อยละ 31.25 และร้อยละ 15.62 ตามลำดับ กลุ่มอายุ 20-25 ปียังคงมีคนใช้เบียร์มากที่สุด รองลงมาคือบุหรี่ ร้อยละ 63.63 และร้อยละ 45.54 ตามลำดับ ดังข้อมูลตามตาราง 28

ตาราง 28 จำนวนและร้อยละของความเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดต่าง ๆ ของวัยรุ่น (n = 90)

ประเด็นความเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด		อายุ 11-15 ปี	อายุ 16-19 ปี	อายุ 20-25 ปี
		(n=36)	(n=32)	(n=22)
1. บุคคลในครอบครัวที่ใช้สิ่งเสพติด				
บุหรี่	บิดา	12 (33.33)	12 (37.50)	10 (45.45)
	มารดา	7 (19.44)	5 (15.62)	7 (31.81)
	แอลกอฮอล์	33 (91.66)	20 (62.50)	15 (68.18)

ตาราง 28 (ต่อ)

ประเด็นความเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด		อายุ 11-15 ปี (n=36)	อายุ 16-19 ปี (n=32)	อายุ 20-25 ปี (n=22)
2. เพื่อนที่ใช้สิ่งเสพติด				
บุหรี	เพื่อนที่โรงเรียน	2 (5.55)	10 (31.25)	5 (22.72)
	เพื่อนในชุมชน	-	5 (15.62)	15 (68.18)
แอลกอฮอล์	เพื่อนที่โรงเรียน	2 (5.55)	12 (37.50)	5 (22.72)
	เพื่อนในชุมชน	1 (2.77)	10 (31.25)	12 (54.54)
ยาบ้า	เพื่อนในชุมชน	-	-	1 (4.54)
มีประสบการณ์เคยซื้อสิ่งเสพติด				
บุหรี		5 (13.88)	10 (31.25)	13 (45.45)
แอลกอฮอล์		8 (22.22)	13 (40.62)	18 (81.81)
การเคยลองใช้สิ่งเสพติด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
บุหรี		2 (5.55)	10 (31.25)	10 (45.45)
เบียร์		4 (11.11)	14 (43.75)	14 (63.63)
เหล้าแดง		1 (2.77)	10 (31.25)	10 (45.45)
เหล้าขาว		-	8 (25.00)	10 (45.45)
ยาบ้า/กัญชา		-	1 (3.12)	1 (4.54)
ไม่เคยลองอะไรเลย		32 (88.88)	18 (56.25)	8 (36.36)
การใช้สิ่งเสพติดในปัจจุบัน:				
บุหรี		-	5 (15.62)	10 (45.45)
เบียร์		-	10 (31.25)	14 (63.63)
เหล้าแดง		-	3 (9.37)	8 (36.36)
เหล้าขาว		-	2 (6.25)	5 (22.72)

หมายเหตุ : ค่าใน () หมายถึง ค่าร้อยละ

4. การศึกษาปัจจัยปกป้องและปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิ่งเสพติด รวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่มวัยรุ่นจำนวน 20 คน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปกครอง แกนนำชุมชน เพื่อนบ้าน และเจ้าของร้านค้า จำนวน 20 คน ดำเนินการสนทนากลุ่มระหว่างวันที่ 14-15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 สรุปผลปัจจัยปกป้องและปัจจัยเสี่ยงได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยปกป้อง ได้แก่

3.1.1 ด้านตัวบุคคล ได้แก่ การรู้คิดได้ด้วยตัวเองอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“อีกอย่างหนึ่งมันอยู่กับตัวละอ่อน ผู้แยกแยะคนเดียว ชั่วบางที่พ่อแม่กินพ่อแม่สูบลูกบ่กินก็มี เขาจะเรียนรู้ของเขาโดยธรรมชาติจากการที่เขาได้เล่าเรียนมา เขาก็บ่รู้ ว่าเหล้ามันบ่ดีบุหรี่ยมันไม่ดี บางครั้งเขาก็เอามาบอกพ่อแม่เขาว่ามันบ่ดี มันเสียเงินเสียทอง เขาอาจจะได้รับรู้จากการที่ได้เรียนมา หรือได้รับจากที่อื่นมา เช่น ไปวัดมา เป็นจะสอนพวกนี้ ก็เอากลับมาบอกพ่อแม่” (ผู้ปกครอง)

“การจะสูบหรือจะดื่มอยู่ในตัวของเขาเอง” (แกนนำชุมชน)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของผู้ใหญ่ในหมู่บ้านที่มีต่อการไม่ใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ ของวัยรุ่นนั้นเนื่องมาจากการได้เรียนรู้และรู้จักแยกแยะถึงข้อเสียของการใช้สิ่งเสพติด ซึ่งมีผลต่อการประพฤติปฏิบัติไปในทางไม่ใช้สิ่งเสพติด

3.1.2 ด้านครอบครัว ได้แก่

1) การเป็นตัวแบบอย่างในการทำพฤติกรรมไม่ใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“...ตัวอย่างด้วย อย่างบอกอย่าดีให้ลูกเห็น โตมาลูกจะ... มันบ่ดีอย่างจั้นอย่างจี่ เหล้าอย่าไปกินมันเป็นตัวอย่าง” (วัยรุ่นอายุ 20-25 ปี)

“ถ้าพ่อแม่บ่ทำละอ่อนก็บ่ทำ” (แกนนำชุมชน)

“สิ่งที่สำคัญมากที่สุดที่ทำให้ไม่ไปยุ่งกับสิ่งเสพติดต่าง ๆ คือครอบครัว อย่างที่เห็นคือคนที่ไม่เสพเป็นจะเป็นคนที่มีครอบครัวอบอุ่น พ่อแม่มีเวลาให้ลูกจะชี้แนะว่าอันนี้ดี อันนี้บ่ดีที่สำคัญคือพ่อแม่เป็นตัวอย่างที่ดี ถ้าพ่อแม่บ่กินบ่สูบลูกก็จะบ่กินบ่สูบ จะเป็นอย่างไร” (ผู้ปกครอง)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการประพฤติกฎปฏิบัติที่ไม่ใช่สิ่งเสพติดต่าง ๆ ของ พ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นแบบอย่างให้กับลูกซึ่งมีผลต่อการสั่งสอนชี้แนะเกี่ยวกับการไม่ใช่สิ่งเสพติดให้แก่ลูกด้วย

2) การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัว ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“อย่างลูกที่อยู่กับตายายที่รู้จักก็มีนะ ค่ะ ตั้งใจเรียนมาถูเรียนมาปลูกข้าวโพดช่วยตาช่วยยาย แล้วจะหยั่งเขาดีได้” (แกนนำชุมชน)

“แต่เขาบ่เป็นน่า ยังตั้งละอ่อนนี้เขาจะสอนลูกเขายังงี้ก็บ่ฮู้น่า แต่เห็นคำมาไปโงงเฮียนมาเขาก่อะการตางบ้าน แล้วออกไปเล่นกีฬา เล่นบอล เล่นวอลเลย์กัน” (เพื่อนบ้าน)

“เย็นเลิกโรงเรียนมา ถ้ามาเร็วก็เอาข้าวให้ไก่ มอบงานให้เอาข้าวให้ไก่ เล่นฟุตบอลมาก็เอาข้าวให้ไก่ต้องมีอย่างงี้ไม่งั้นเขาจะเที่ยว” (ผู้ปกครอง)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงครอบครัวมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบหรือมีกิจกรรมให้วัยรุ่นได้ทำ โดยเฉพาะช่วงเวลากลางเลิกเรียนซึ่งถ้าหากไม่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือไม่มีกิจกรรมทำแล้ว วัยรุ่นใช้เวลาว่างไปกับการเที่ยว

3.1.3 ด้านกลุ่มเพื่อน ได้แก่

1) การคบเพื่อนที่ดี ดังคำสะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“ในหมู่เซทดีมันก็จะอยู่กับเซทดี อย่างในหมู่บ้านนี่นะไอ้หมู่เซทดีมันก็จะรู้จักกัน ก็จะเรียนหนังสือมีอะไรก็จะฮู้กันเรื่องเรียนเรื่องกิจกรรม ไอ้หมู่ที่มันบ่ดีมันจะไปคบกับเพื่อนตางนอก” (แกนนำชุมชน)

“ถ้ามีเพื่อนชวนกันบ่ละสิ่งดี ๆ มันก็ดี อย่างวันว่างก็มาทำอะไรกันมาช่วยงานหมู่บ้าน งานพัฒนาอย่างงี้กะ” (ผู้ปกครอง)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเลือกคบเพื่อนของวัยรุ่นซึ่งวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมดี เช่น สนใจการเรียน มีการคบเพื่อนที่สนใจการเรียนด้วยกัน ในขณะที่วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่ดีมีการคบเพื่อนภายนอกหมู่บ้าน

2) การสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อนที่มีความทุกข์ใจด้วยวิธีที่เหมาะสมของกลุ่มเพื่อน ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“มันก็ต้องอาศัยคนรอบข้างด้วยครับ อาศัยคนรอบข้างที่ว่าจะสามารถจะปรึกษากัน ปรับความเข้าใจกันได้ครับ สามารถที่ว่าพากันไป

ที่ไหนได้ที่เราจะสบายใจ ให้ลืม อย่างสมมติว่าผมทุกข์ใจแล้วสองคนนี้ เขาสบายใจเขามาช่วยผู้ช่วยหยังหรือชวนเขาไปเล่นกีฬาหรือทำอะไรที่สบาย ๆ ผ่อนคลายก็โอเค แต่ถ้าสองคนนี้มาชวนผมไปกินเหล้าผมก็ผมก็ไปกินครับ” (วัยรุ่นอายุ 20-25 ปี)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาของบุคคลที่ประสบกับความไม่สบายใจหรือมีความทุกข์ใจมักมีเพื่อนมาช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งบุคคลนั้นมักดำเนินตามวิธีการที่เพื่อนแนะนำหรือชักชวน

3.1.4 ด้านชุมชน ได้แก่

1) การสนับสนุนให้วัยรุ่นได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หรือทำงานบริการชุมชน ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“ถ้าชุมชนมีกิจกรรม มีอะไรให้ละอ่อนทำ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อย่างหมู่บ้านนี้จะเก็บอุปกรณ์กีฬาไว้ที่พี่เลย คำมาเขาก็จะมาเบิก มาเตะฟุตบอล แบดมินตัน ตะกร้อ ไปเล่นกันที่สนามกีฬา คำมาเขาก็เข้าบ้าน หือ อย่างน้อย ๆ ในชุมชนเรา เราก็ต้องให้ความสำคัญกับเขา” (แกนนำชุมชน)

“เรามาสังเกตไอ้คนที่จะพัฒนาได้หรือเราคิดจากตัวเราเองจากทีมงานเราเองนี้ ถ้าเรามีจิตที่จะเสียสละจิตสาธารณะต่อส่วนรวมเนี่ย ฤทธิ์ที่จะไปทางต่ำทางลบจะน้อยลงเข้าใจว่าอย่างนี้นะ” (แกนนำชุมชน)

“ให้เขาได้เล่นกีฬา คนตรี จะช่วยทำให้เขามีทางไปของเขาเอง” (ผู้อาวุโส)

“ถ้าชุมชนมีความร่วมมือดี มีกิจกรรมของเด็กอะไรบ้างมันจะดี ถ้าไม่ให้ความร่วมมือเด็กมันก็ไปไม่ได้เองนะต้องมีกลุ่มอย่างเงี้ย ต้องชักชวนเขา ปลอ่ยเขาไปคนเดียวไม่ได้เราต้องนำเขา” (ผู้ปกครอง)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการสนับสนุนให้วัยรุ่นได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเป็นผู้เริ่มต้นจัดเตรียมอุปกรณ์ กระจุกหรือชักชวนให้เข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้วัยรุ่นได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2) การเป็นตัวแบบอย่างที่ไม่ใช้สิ่งเสพติดของผู้ใหญ่ในชุมชน ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“ถืออย่างอยู่ที่ตัวผู้นำ อย่างพี่อย่างนี้ไม่กิน ก็สามารรถเข้าไปอุ้เขาได้ ว่ามันบ่ดีอย่างจั้นอย่างจี้ บ้าอยู่งานอย่างนี้ยังบ่เตะ” (แกนนำชุมชน)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการที่ผู้ใหญ่คนที่ไม่มีพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดใด สามารถเป็นแบบอย่างและให้คำแนะนำในเรื่องการไม่ใช้สิ่งเสพติดแก่วัยรุ่นได้ง่ายมากขึ้น

3) ความร่วมมือของชุมชนในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของ สมาชิกในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดรวมทั้งการช่วยเหลือให้คำแนะนำในเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น คำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“ถ้าแกนนำชุมชน คนในชุมชน ช่วยกันผ่อนคลาย ไอ้หนุ่มที่จะ ไปยุ่งกับยาเสพติดก็ดึง ๆ มันมา หรือช่วยกันผ่อเป็นหูเป็นตากัน ก็มีตั้ง จุดตรวจกัน” (แกนนำชุมชน)

“อย่างมีนักเรียนสามคนสอบไม่ผ่าน ก็จะไปคุยกับพ่อแม่เขาแนะนำให้พ่อแม่เขาไปคุยกับครูที่โรงเรียน ก็ต้องช่วย ๆ กันอย่างนี้” (แกนนำชุมชน)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการร่วมกันช่วยเหลือวัยรุ่นของสมาชิกในหมู่บ้านทั้ง ๓ หมู่บ้านที่ไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดหรือกรณีที่มีปัญหาอื่น เช่น การเรียน วิธีการช่วยเหลือมีทั้งปฏิบัติ ต่อวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาโดยตรงและปฏิบัติการในเรื่องส่วนรวมในเชิงเฝ้าระวังและ ป้องกันการเกิดปัญหา

3.2 ปัจจัยเสี่ยง

3.2.1 ด้านตัวบุคคล ได้แก่

1) ความอยากรู้อยากลอง ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่ม ตัวอย่าง ดังนี้

“เพราะอยากรู้อยากลอง คิดที่จะทำตามเพื่อน” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“อยากรู้อยากลอง อยากรับเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“อยากลอง เพื่อนฝูง เते่รับ โข้วสาว อวดสาว...แล้วไม่ได้ซัก อย่าง สังคมพาไป” (วัยรุ่นอายุ 16-19 ปี)

“แล้วแต่คนครับ มันมองได้สองแง่ แ่งหนึ่งอยากลอง อีกแง่หนึ่ง ก็คิดว่ามันบ่ดี แต่ก็อยากรู่ว่ามันเป็นจะไคยเห็นในโฆษณา...” (วัยรุ่น อายุ 20-25 ปี)

“ผมก็คิดว่าเขาสู้นะ กินเหล้ามันต้องเมาบุหรี่ปั๊มนับดีหลายอย่าง เขาสู้กัน แต่เป็นช่วงระยะของเขาที่เขาทดลองกัน อยากเริ่มอยากลองซะปะอย่าง” (ผู้ปกครอง)

“วัยนี้มันตั้งอยากลองอยากสู้ออยากลองเนื้อ ละอ่อนที่มันบ่ได้ร่ำบ่ได้เฮียนนะ” (เพื่อนบ้าน)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุหนึ่งของการที่วัยรุ่นมีพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ คือ ความอยากลองของวัยรุ่นเอง

2) ความต้องการแก้ไขหรือจัดการกับอารมณ์หรือความทุกข์ใจต่าง ๆ ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“อกหัก เครียด อยากลอง รู้เท่าไม่ถึงการณ์” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“ประชดประชันครอบครัว” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“แบบว่าเข้าวันนี้มีความทุกข์มันก็ทุกข์อยู่คนเดียวแต่ถ้าไปกินเหล้ากับเพื่อนฝูงมันสบายใจ กินดีกว่า แต่ก็ยังดีกว่าทุกข์ใจอยู่ตลอด” (วัยรุ่นอายุ 20-25 ปี)

“ในใจเรามีความทุกข์อยู่แล้วเราก็อยากระบาย อยากลืมมันไป เพราะเราจะไปทางอื่น เพื่อนฝูงไปอีกทางนึง มันแยกกันแล้ว อย่างเด็กไปที่นี่สามคน เราไปคนเดียว ก็เหงาอีก ก็ไม่สบายใจอีก ก็กลับมา (ดื่มแอลกอฮอล์) อีก” (วัยรุ่นอายุ 20-25 ปี)

“ดื่มเหล้าเพื่อคลายเครียด ดื่มเข้าไปแล้วทำให้เลือดลมแรงขึ้น”

(ผู้อาวุโส)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึง ความต้องการแก้ไขปัญหาหรือความไม่สบายใจที่เกิดขึ้นกับตนเอง ซึ่งวิธีการใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยทำให้ลืมความทุกข์ใจต่าง ๆ ตลอดจนคลายความเครียด

3.2.2 ด้านครอบครัว ได้แก่

1) ครอบครัวขาดการใช้เวลาหรือให้เวลาในการดูแลหรืออยู่ใกล้ชิดกับลูกอย่างไม่เหมาะสม ไม่มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัวให้แก่ลูก และเลี้ยงดูแบบตามใจลูก ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“ขาดความอบอุ่นในครอบครัว ในครอบครัวมีปัญหากัน ครอบครัวแตกแยกพ่อแม่หย่าร้างไม่มีเวลาให้ลูกไม่ดูแลลูก” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“เริ่มแรกมันจะมีพื้นฐานที่บ้านก่อน เพราะว่าครอบครัวแต่ละครอบครัวเขา มันบ่เหมือนกันบางคนบางท่านก็พ่อไปที่ แม่ไปอีกที่หนึ่งแจ็งมาก็ไปคนละที่ ลูกอยู่บ้าน ตั้งให้ชาวบาทเนื้อ วันเสาร์อาทิตย์ก็ให้ชาวบาทเนื้อ ละอยู่บ้านเสาร์อาทิตย์ชาวบาทเนื้อ พ่อแม่บ่ได้สนใจลูกไปทางใดมาทางใดละอ่อนมันก็ว่าเหวก็เข้าหาหมู่ หมู่เก่าคนสิบคนมันอาจดี บ่ดีมันก็ต้องมีคนหนึ่งละ นำอะหยังแปลกปลอมเข้ามา ผมว่าการจะป้องกันอยู่ที่ครอบครัวมากกว่าครอบครัวหนักที่สุด” (แกนนำชุมชน)

“ผมว่าพื้นฐานที่แท้คือครอบครัว อย่างคนเฒ่าเมื่อก่อนเป็นเลี้ยงลูกไม่ใช่อ่างจี่ เป็นไปไรไปสวนก็ด้วยกันไป เดี่ยวนี้ไม่ต้องไปมันฮ้อนเอาตั้งให้ชาวบาทสามสิบบาทซึ่รถถีบเที่ยว มันเป็นจะอี่ บ่เดี่ยวนี...อย่างทำงานโรงงาน ขับรถพ่วง ยะสวนแต่เมาก็เอ็นดูลูกมัน บ่เอาลูกบ่เอาหยังคิดตามด้วย ก็เลี้ยงวัวลูกเต่าก็บ่ใช้” (แกนนำชุมชน)

“ละอ่อนบางคนมีพร้อมทุกอย่างก็ยังไปเล่นเป็นเพราะหยัง ถ้าจะตวยเพื่อนตวยฝูงนะ ใครได้หยังพ่อแม่ก็ปะเคนหื้อ จะยะหยังน้องครับลูกครับอย่างอื่นอย่างอี่ ลูกฮู้ม่วนทุกคนจะใคร่ได้อันหยัง” (ผู้ปกครอง)

“มันจะมีกลุ่มเลี้ยงเนื้อ ที่พ่อแม่บ่ได้สนใจ มาไปทำการทำงานอย่างเอี้ยก่า” (เพื่อนบ้าน)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของครอบครัวที่มุ่งแต่ทำงาน ไม่สามารถแบ่งเวลามาให้ความสนใจพูดคุยกับลูกในเรื่องต่าง ๆ อีกทั้งไม่ได้ให้ลูกมีส่วนร่วมในการทำงานของพ่อแม่ ประกอบกับลูกมีเงินที่พ่อแม่ผู้ปกครองให้ไว้ใช้จ่าย โดยที่ไม่สามารถควบคุมลักษณะการใช้จ่ายของลูกได้

2) การเป็นตัวแบบอย่างในการทำพฤติกรรมใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“ครอบครัวที่ผู้ใหญ่ติดสิ่งเสพติด พ่อแม่ดื่มเหล้าทำให้ลูกที่เห็นพ่อแม่เป็นตัวอย่างจึงปฏิบัติตาม โดยคิดว่าถูกแล้วเพราะพ่อแม่ทำให้เห็นพ่อแม่เป็นตัวอย่าง” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“คนในครอบครัวเป็นตัวอย่างให้เห็นการกระทำต่าง ๆ ” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“ไปทางใดก็มีแต่คนสูบมันก็เลยทำให้เราอยากสูบยกตัวอย่าง

ง่าย ๆ อย่างปู่ตายาก็สูบเห็นตั้งแต่เด็ก ๆ เกิดมา อู้อยู่ก็คาบบุหรี เกิดมาก็เห็นแล้ว” (วัยรุ่นอายุ 16-19 ปี)

“ครอบครัวมันบ่เหมือนกัน แม่บ่ก่อ ครอบครัวบางคนนี่พ่อก็กินเหล้าแม่ก็กินเหล้าลูกมันจะไปไหนถ้าไม่กินเป็นไปไม่ได้” (แกนนำชุมชน)

“ที่ผมเน้นคือเน้นพ่อแม่ คือพ่อแม่ที่ไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก ดูแลลูกมีแบบอื่นอีกไหมมันจะมีพ่อแม่ที่เป็นแนวทางแบบว่ากินเลี้ยงวันเกิดพ่อแม่ มันบ่สมควรที่จะทำเอาเหล้าเอาหยังมากิน เปิดคาราโอเกะ เปิดหนังโป๊ของอย่างจี่ คนใหญ่บ่บ่ทำให้ละอ่อน ถ้าทำแล้วมันต้องติดตามละ “พ่อยังทำได้” พ่อว่าลูกไม่ได้ละ เอ็นดูมันนะ พ่อเป็นคนทำก่อน ลูกก็ต้องทำแม่บ่ก่อ แล้วก็เหล้ายาปลาบั้งเอาเพื่อนมาเติมที่เอาเหล้ามากินกัน พ่อกับลูกมันจะกินด้วยกันบ่ได้ ลูกก็ส่วนหนึ่งพ่อก็ส่วนหนึ่ง เอาทีวีมาตั้งเปิดดูหนัง ฟังเพลงคาราโอเกะ วิว ๆ แวบ ๆ อย่างจี่ แล้วมันก็เกิด... เด็กมันก็สองของ ถ้าผู้ใหญ่มันไม่ทำเด็กมันจะทำได้อย่างไร ไม่ทำหรือ” (ผู้ปกครอง)

“อย่างเหล้าเอี้ย เขาบ่ออกละอ่อนบ่หื้อกิน ป้อแม่บ่กินเอี้ย กินมาแล้วมาสอนละอ่อน ป้อแม่บ่ดี” (เพื่อนบ้าน)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการที่ผู้ใหญ่ทั้งภายในครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่ และภายนอกครอบครัวซึ่งคือสมาชิกในหมู่บ้าน มีพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดชนิดต่าง ๆ ตลอดจนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ ให้วัยรุ่นได้เห็นเป็นแบบอย่าง ซึ่งอาจทำให้วัยรุ่นคิดว่าเป็นสิ่งที่สมควรทำได้เช่นกัน

3) การสื่อสารในครอบครัวที่ไม่เหมาะสม ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“ละอ่อนมันมีความกดดันนัก ป้อแม่สักคนอู้อยู่ก็มิเอ็ดใส่ละอ่อน มันก็เตลิดเปิดเปิง มันอู้เฮาก่อย ๆ อู้อยู่เขาก็จะดีไป ละอ่อนมันต้องอู้อยู่ด้วย สู้ย (ขอ) ดวย ถ้าโคด (โกรธ) ใส่มัน มันก็โคดมันน่าดิงมี” (เพื่อนบ้าน)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการพูดคุยในครอบครัวระหว่างพ่อแม่และลูกซึ่งพ่อแม่มักพูดจาไม่ดีหรือใช้อารมณ์ในขณะที่พูดคุยกับลูก ซึ่งการพูดคุยกับวัยรุ่นต้องมีลักษณะของการพูดแบบส่งเสริมสนับสนุนด้วย

3.2.3 ด้านกลุ่มเพื่อน ได้แก่

1) การเลียนแบบเพื่อน การปฏิบัติตามเพื่อนแสดงถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกลุ่มเพื่อน ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“เพื่อนอาจจะประพฤติตามพ่อแม่ที่ไม่ดีแล้วมาทำให้เพื่อนคนอื่น ๆ เห็นจึงพากันเลียนแบบโดยอ้างว่าหากเพื่อนทำได้เราก็คงทำได้ไม่ผิดอะไร” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“ค่านิยมของกลุ่มเพื่อน เกรงใจเพื่อน ถูกเพื่อนชักชวน” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“ที่กินเหล้าสูบบุหรี่นี้เป็นเพราะเพื่อนฝูงพากันไป เพื่อนฝูงกินเหล้าสูบบุหรี่ที่แรกเราบ่ได้กิน แต่พอเราเข้าไปแล้วมันก็ต้องกิน เพราะว่าสังคม ในเมื่อเพื่อนฝูงกินแล้วเราก็คงกิน ได้มันจะได้ไปด้วยกันได้ เดี่ยวเพื่อนฝูงจะว่าคบกันบ่แต่ เพื่อนฝูงพาไปมันมีส่วนน้อยที่เพื่อนฝูงจะบ่กินบ่สูบ” (วัยรุ่นอายุ 20-25 ปี)

“ถ้าเกิดอยู่ในหมู่ผมเข้ามาหากัน มันก็ต้องนั่งกินนั่งสูบด้วยกันแล้ว อย่างบุหรี่นี้มวนเดียวสูบนิดนึงคนอื่นก็ขอ” (วัยรุ่นอายุ 20-25 ปี)

“มันก็ไม่มีใครมาชักชวนหรือกมัน ก็มีแต่พรรคพวกหมู่เขาเพื่อน ๆ แหกกะกะ ไม่ใช่ว่าผู้ปกครองจะไปแนะนำให้สูบบุหรี่หรือกินเหล้ามันเป็นทางที่บ่ดี แต่ว่ามันจะมาทางหมู่เพื่อนหมู่ฝูงที่โรงเรียนหรือที่บ้านเพื่อนฝูงที่มาแอ้วหากัน” (แกนนำชุมชน)

“มันหลายอย่างนะ อันดับแรกอาจจะเริ่มจากหมู่ฝูงเพื่อนฝูงที่โรงเรียนหรือในสังคมของเขาละ บางอย่างก็อาจจะโชว์กันมันเป็นแฟชั่นเขา” (แกนนำชุมชน)

“คนไหนไม่ดื่มเหล้าก็เข้าสังคมไม่ได้” (ผู้อาวุโส)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นมีจุดเริ่มต้นมาจากการปฏิบัติตามเพื่อน ๆ ซึ่งมีทั้งลักษณะที่เพื่อนมาหา มาชวนหรืออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงการยอมรับว่าเป็นกลุ่มเดียวกันกับเพื่อน

2) ใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ เป็นวิธีช่วยเหลือเพื่อนที่มีความทุกข์ใจ ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“เพื่อนปลอมใจก็มีครับเป็นบางครั้งที่ไม่ชวนกันไปกินเหล้า ส่วนใหญ่ประเภทนี้มีแค่คนสองคน แต่ส่วนมากเมื่อเพื่อนฝูงไม่สบายใจ เข้ายินเหล้า ไปก็ไป มันง่ายดี” (วัยรุ่นอายุ 20-25 ปี)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการช่วยเหลือเพื่อนที่กำลังมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น และมีความไม่สบายใจ หรือความทุกข์ใจเกิดขึ้น ซึ่งการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นวิธีหนึ่งที่มีความง่าย

3.2.4 ด้านชุมชน ได้แก่

1) วิถีชีวิตประจำวันของชุมชนรวมถึงงานประเพณีที่มีการกระทำเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติด และเป็นตัวแบบอย่างในการใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ ดังคำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“ชุมชนมีคนกินเหล้าเยอะ ชุมชนที่ปล่อยปะละเลยเด็ก ชุมชนที่มีร้านเหล้าขายสิ่งเสพติด ชุมชนที่มีผู้ใหญ่ชกชว่นเด็ก” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“สภาพแวดล้อมชุมชน ผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นตัวอย่าง มีงานชุมชน ชุมชนอ่อนแอไม่มีการระวัง” (วัยรุ่นอายุ 11-15 ปี)

“งานเทศกาล โดยเฉพาะงานสงกรานต์ งานยี่เป็งมีการกินกันเยอะนัก มันจะเป็นช่วงที่ละอ่อนมันเริ่มกินบ้างกะ” (ผู้ปกครอง)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชุมชนที่เอื้อต่อการใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ โดยเฉพาะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมีทั้งตัวแบบของบุคคลในหมู่บ้านจำนวนมากที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ งานเทศกาลต่าง ๆ ที่ต้องมีการเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนไม่มีการเฝ้าระวังหรือตระหนักในเรื่องการดื่มแอลกอฮอล์ของสมาชิกในหมู่บ้าน

2) การเข้ามาตั้งที่อยู่อาศัยของคนต่างพื้นที่ โดยเฉพาะคนไทยพื้นที่สูงซึ่งมีบางคนมีความเกี่ยวข้องกับการยาเสพติดและใช้พื้นที่หมู่บ้านเป็นสถานที่พักยาเสพติด คำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“อย่างที่ว่าโดนยาโดนหยังนี้เป็นคนคอย ส่วนมากเป็นคนคอยแล้วเป็นมาซื้อที่ที่นี่” (แกนนำชุมชน)

“เขาเอามาพักไม่ใช่คนในพื้นที่ ไม่ใช่คนบ้านเฮาคนเกิดบ้านนี้บ่มี เนี่ยเฮากลัวที่สุด มาใช้จุดบ้านเฮา กลัวเฮามาแพร่ให้ละอ่อน” (แกนนำ

ชุมชน)

“ทุกวันนี้หมู่บ้านยังคงอยู่ เป็นกลุ่มเสี่ยงต้องรายงานทุกเดือนยัง
ติดในเป็นอยู่” (แกนนำชุมชน)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึง โอกาสที่อาสาสมัครจิตศรัทธาเข้ามาในเขตพื้นที่
หมู่บ้าน โดยคนต่างพื้นที่ที่มาสร้างที่พักอาศัยในเขตหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันหมู่บ้านยังเป็นพื้นที่ในกลุ่ม
เสี่ยงที่ต้องเฝ้าระวัง

3) การสร้างความเจริญในหมู่บ้าน คำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่ม
ตัวอย่าง ดังนี้

“ถนนบนโน้นจะทะลุบายพาสได้ เทคอนกรีตหมด พัฒนาที่
ไหน เจริญที่ไหนความมั่งคั่งก็จะนัก” (แกนนำชุมชน)

“เดี๋ยวนี้ถนนเส้นนี้มันปลดแม่จะงานปางเป่ามันไปได้หมด ถนน
เพิ่มพัฒนาเรื่อย คันชอยก็ปิด มาตั้งป้อมกันก็ลำบากเหมือนกันนะบ่าเดี๋ยวนี้”

(แกนนำชุมชน)

“ก็สิ่งแวดล้อมมันมี แล้วบางทีละอ่อนมันก็อยากลงนะ มัน
ใกล้ตัว” (ผู้ปกครอง)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างถนนคอนกรีตจัดเป็นการพัฒนา
ที่ทำให้หมู่บ้านเจริญขึ้นแต่การเกิดเส้นทางถนนที่สามารถเชื่อมต่อกับถนนสายหลักและติดต่อกับ
พื้นที่หมู่บ้านอื่น ๆ มากขึ้นนั้นทำให้การคมนาคม โดยรถยนต์สามารถเข้าออกหมู่บ้านได้หลาย
เส้นทางด้วยซึ่งเอื้อต่อการรวมกลุ่มมั่วสุมของวัยรุ่นและทำให้เกิดความยากลำบากในการตั้งจุดตรวจ
การลักลอบขนยาเสพติดด้วยเช่นกัน

4) การไม่ให้โอกาสหรือมอบหมายหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วม
ทำงานเพื่อบำเพ็ญประโยชน์หรือบริการชุมชน คำพูดที่สะท้อนจากตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“คนเขามันบ่เหมือนกัน เวลาละอ่อนมันจะเข้าไปยะการ บอก
เฮ้ยไม่ต้องเข้ามากะ ไปเถอะไป คนใหญ่มันว่าไม่ใช่เรื่องของละอ่อน”
(แกนนำชุมชน)

จากข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เข้าใจถึงการให้วัยรุ่นได้ร่วมทำงานของผู้ใหญ่ในหมู่บ้านบางคนซึ่งมีผลทำให้วัยรุ่นไม่ได้รับโอกาสหรือมอบบทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับสมาชิกในหมู่บ้าน

ระยะที่ 3 พัฒนาแผนปฏิบัติการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่น

กิจกรรมสำคัญคือ การประชุมระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ (A-I-C) ในวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2553 ณ ศาลาอเนกประสงค์บ้านหนองโค้ง ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดในวัยรุ่น ทั้งนี้ นำข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการดำเนินการวิจัยและข้อมูลที่เป็นปรากฏการณ์ของชุมชนมาใช้ประกอบในการกำหนดแผนปฏิบัติการด้วย อันได้แก่

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งในส่วนของทุนของหมู่บ้าน การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคามของชุมชน ผลการสำรวจพฤติกรรมวัยรุ่น และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้และไม่ใช้สิ่งเสพติดของกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพวัยรุ่นและแหล่งให้การสนับสนุนจากภายนอกหมู่บ้านที่มีอยู่ในระหว่างช่วงเวลาดำเนินการโครงการวิจัย
3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี ได้แก่ การควบคุมทางสังคม การสนับสนุนทางสังคม การเป็นตัวอย่าง และการเสริมพลังวัยรุ่น

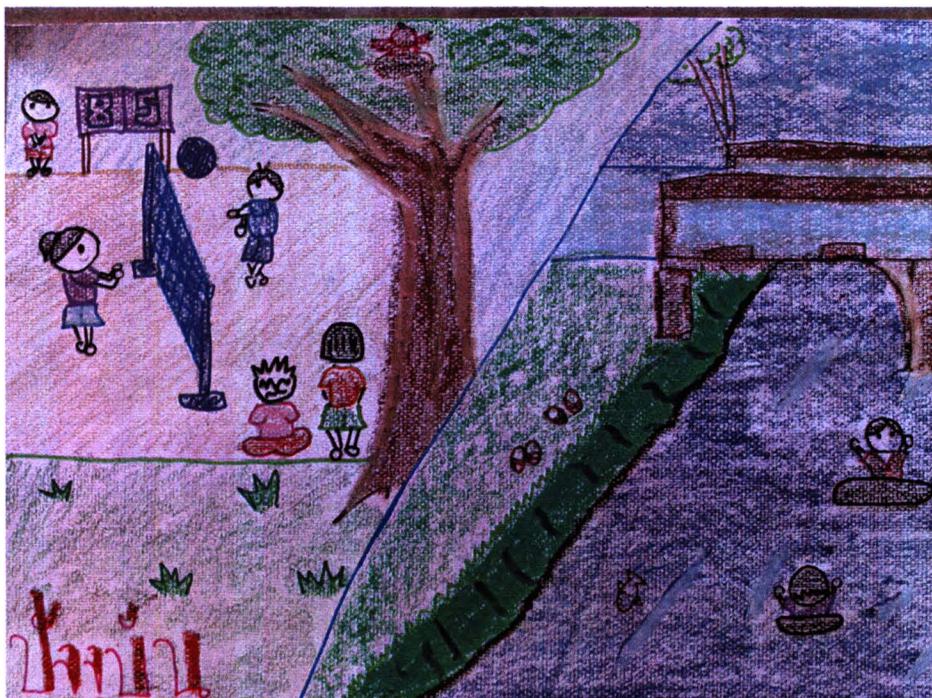
ข้อมูลที่ได้จากการประชุมระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ในส่วนของការวิเคราะห์ห้อดีดปัจจุบัน และความปรารถนาในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่น ได้ผลดังภาพ 8-10

คำอธิบายภาพ 8 และภาพ 9 มีดังนี้

“เมื่อก่อนถนนหนทางไม่ค่อยดี น้ำในคลองก็มีเศษขยะสนามที่โซ่อกำลึงกายก็เสื่อมโทรมอุปกรณ์หักพังไม่ค่อยมีใครไปเล่นกีฬา กันแล้วก็มีคนหรือวัยรุ่นที่ชอบจับกลุ่มกันสูบยาตี๋มเหล้ากันก็ไมรู้เป็นใครมีทั้งคนจากข้างนอก แล้วก็มาชักชวนเด็กในหมู่บ้านไปมั่วสุ่มกัน พอมาถึงในปัจจุบันนี้แกนนำชุมชนและคนในหมู่บ้านได้ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญขึ้น น้ำในคลองก็สะอาดขึ้นไม่มีขยะ เด็ก ๆ ไปเล่นน้ำกันได้ ถนนก็ซ่อมแซมทำใหม่ดีขึ้น สนามก็ปรับปรุงเล่นกีฬาได้แล้ว พวกวัยรุ่นที่จับกลุ่มตี๋มเหล้าสูบยาตี๋มน้อยลง สูบยาเสพติดนี้ในหมู่บ้านไม่มีแล้ว พวกที่เอายามาตี๋มก็ถูกจับไปหมด”

ภาพ 8 สภาพการณ์ของหมู่บ้านหนองโค้งในอดีต

ภาพ 9 สภาพการณ์ของหมู่บ้านหนองโค้งในปัจจุบัน

นอกจากนี้ มีตัวแทนของชุมชน ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานการณ์ในอดีตและปัจจุบันดังนี้

“แต่ก่อนจะมีพวกคนที่อื่นเข้ามาซื้อที่ซื้อทางมาอยู่กันแล้วก็เอายาเสพติดเข้ามาเอามาพักไว้มันก็ต้องมีสูบมีขายกันก็ชวนกันไปแต่พอช่วงที่เขากวาดล้างกันก็ถูกจับกันไป ก็ซาหลงตอนนี้ย่อยลงมากแล้วแต่ยังโหลงโหลงนี่ยังเป็นพื้นที่เสี่ยงอยู่ ยังต้องส่งรายงานเรื่องยาเสพติดทุกเดือน”

“เฮากลัวปัญหาตรงนี้เข้ามา ทั้ง ๆ ที่ละอ่อนบ้านเฮาอยู่ มั่นเป็นสิ่งแวดล้อม บ่เดี๋ยวนี้อีกยังไม่ได้มีแนวเฉพาะ แต่มันก็จางลงไป โคนยับพร่อง หายไปพร่อง”

“สมัยก่อนต้องตั้งจุดตรวจกัน ตามจุดต่าง ๆ สลับกันเฝ้ายามแต่พอมาตั้งแต่ตัดถนนเส้นหลังหมู่บ้าน ตั้งจุดตรวจกันไม่ไหว ถนนมันทะลุออกเส้นบายพาส โน้นเลขประชุมกันว่าจะเอาไงกันดีเวลามีคนทางนอกโดยเฉพาะหมู่...มาซื้อที่ ก็ต้องมาพูดคุยข้อตกลงกันก่อน ถ้าทำผิดจะตัดน้ำตัดไฟไม่ให้ความร่วมมือสักอย่าง”

“เดี๋ยวนี้อีกคนคอยจะมาซื้อที่หรือเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ ต้องมาคุยกันให้รู้จักกันก่อนอย่างมีที่ทำผิดแล้วมีศพทางหมู่บ้านจะไม่ไปยุ่งเลย”

“ตอนนี้ละอ่อนที่สูบยา ถ้าเป็นในหมู่บ้านบ่มีแล้วไอ้ที่ว่าต้องไปตัดยาบ่มีเลขแต่ก็มีบางคนมีคนนึงมีละอ่อนคนนึงที่สูบนี้เพราะไปคบเพื่อนต่างบ้าน ไปสูบที่บ้านเป็นก็ โคนยับที่บ้านเป็น...เหล่าเบียร์ก็มีมีทะเลาะกันตีกันแต่ไปตีกันกับวัยรุ่นบ้านอื่น ไอ้ที่มาตีกันกับคนบ้านเดียวกันนี่บ่มี”

“ไอ้หมู่เกรกินเหล่านี้ เดี๋ยวนี้อีกพยายามเรียกมาเข้ากลุ่ม เวลาที่มีประชุม หรืองานพัฒนาหมู่บ้านก็จะเรียกมา แต่อย่างว่ามันมาแป็บ ๆ เดียวหายไปละ”

“พวกที่เมาตีกัน เดี๋ยวนี้อีกน้อยลง ให้อาย...แกนนำเยาวชนคอยฮ้องหื้อมาเข้าร่วมเวลามีกิจกรรมมีงานมาเหมือนกัน มาแป็บเดี๋ยวก็น้อย”

“ก็ฮ้องป้อแม่มันมา หื้อฮู้จักเดือนพร่องหยังพร่อง”

“อย่างบ่าเดี๋ยวนี้อีกเวลาที่มีการมีงาน พอเสร็จงานแล้วต้องกินข้าวกินปลา มันก็ต้องมีเหล้ามีหยังด้วยก็จะแยกวงกันคนใหญ่กะพวกชาวป่า

พวกคัมจะนั่งอยู่วงเดียวกัน ส่วนละอ่อนน้อยหรือพวกไม่คัมจะนั่งกัน
อีกวงกินขนมกินน้ำขวดกัน”

“เดี๋ยวนี้คนใหญ่จะชักชวนให้ละอ่อนมาเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้าน อย่างงานพัฒนาหมู่บ้านหรืองานบุญงานประเพณีต่าง ๆ ก็แค่บอกเขาว่าวันนี้จะมีงานนี่นะแล้วเดี๋ยวเขาจะไปคิดกันเองแล้วว่าจะทำอะไร อย่างงานยี่เป็งเขาก็ทำซุ้มประตูกัน ทำกันเองก่อนทำเขามาปรึกษาก่อนว่าจะทำอย่างนั้นอย่างนี้”

“ส่วนใหญ่เวลาจะมีอะไรพวกเขาจะมาถามมาปรึกษาผู้ใหญ่ก่อนขาดเหลืออะไรจะมาบอก แล้วเราก็แนะนำเขาไป อะไรประสานให้ได้ก็ประสานกับอบต.บ้าง อะไรบ้าง”

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สภาพการณ์ของหมู่บ้านในอดีตและปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปที่เห็นได้ชัดเจน คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม หมู่บ้านได้รับการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ถนน สนามกีฬาหรือสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนในชุมชน ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สมาชิกในชุมชนตระหนักร่วมกันว่าเป็นความเสี่ยงต่อเด็กและเยาวชนในชุมชน คือ ยาเสพติดที่มีโอกาสแพร่เข้ามาในหมู่บ้าน โดยผ่านมาทางการขนย้ายและพักยาเสพติดจากคนต่างถิ่นที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่หมู่บ้าน ประเด็นที่มีความสำคัญรองลงมาคือ การทะเลาะวิวาทภายหลังเมาสุราของวัยรุ่นบางคน แต่ทั้งนี้มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงวิถีทางสังคมที่ปรากฏในการวิเคราะห์ครั้งนี้คือ การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดผิดกฎหมายลดน้อยลง สมาชิกในชุมชนมีการเฝ้าระวังด้านยาเสพติดโดยเน้นมาตรการทางสังคม ขณะเดียวกันมีการชักชวนและมอบบทบาทให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพิ่มมากขึ้น

สำหรับความปรารถนาในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับการป้องปรามพฤติกรรมยาเสพติดของวัยรุ่น ดังคำอธิบายภาพ 10 ดังนี้

“ใคร่หื้อมีอุปกรณ์กีฬา ปรับปรุงสนามกีฬาจะได้ไปเล่นกีฬาออกกำลังกายกันนัก ๆ ตอนแลง หื้อมีการแข่งขันกีฬาทั้งของหมู่บ้านเองด้วย ของตำบลกับบ้านอื่นมีอยู่แล้ว หื้อละอ่อนได้ทำกิจกรรมเมื่อตอนมีเวลาว่างจะได้ไปมีว่สุขกัน แล้วก็ใคร่ให้ละอ่อนบ้านเฮาเขียนหนังสือกันจนจบปริญญา มีการมีงานดี ๆ ทำ แล้วก็ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านเฮา มีคำขวัญว่า ชุมชนเข้มแข็งร่วมแรงพัฒนา นำพาความสำเร็จ”

จากคำอธิบายภาพสะท้อนถึงความต้องการเห็นสมาชิกในชุมชนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ประสบความสำเร็จด้านการเรียน การประกอบอาชีพและช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านสืบต่อไป ดังคำขวัญ “ชุมชนเข้มแข็ง ร่วมแรงพัฒนา นำพาซึ่งความสำเร็จ”

ภาพ 10 ความปรารถนาเกี่ยวกับการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดในวัยรุ่น

สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่น มีประเด็นสำคัญคือ มาตรการของชุมชนต่อกรณีมีผู้มาปลูกบ้านอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนมีกิจกรรมให้วัยรุ่นได้เข้าร่วมดำเนินการ การดำเนินการต่าง ๆ ต้องกระทำในทุกกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ดำเนินการเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

“ที่มาขออยู่ใหม่ยังบ่หื้อ อย่างเช่นตั้งขอบ้านเลขที่นี้จะหื้อ

ตั้งขอที่ประชุมก่อน มาชี้แจงที่ประชุมก่อนว่าเป็นใครมาจากไหนมีประวัติอย่างไรถ้าประวัติดีเฮาบ่เซนต์หื้อ โทรหากำนัน กำนันก็เช็กกับปกครองก่อน ถ้ากำนันบอกเช็กแล้วเฮาก็จะเซนต์หื้อ”

“ตอนนี้ต้องเน้นการมีส่วนร่วม ทุกฝ่าย”

“จริง ๆ น่าจะเน้นทั้งเยาวชนเน้นทั้งพ่อหลวงเน้นที่ผู้ปกครองเน้นที่ชุมชน กิจกรรมมันต้องพ่วงกัน ผู้ปกครองเนี่ยก็เน้นถ้าพ่อหลวง

เน้นเยาวชนเน้น วิทยากรเน้น ผู้ปกครองบ่มานก็มีความหมายต้อง
เน้นผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญที่สุดต้องเอาผู้ปกครองมาอบรมก่อนว่า
อะไรคืออะไรบ่มานมีหลายมุม ต้องหลาย ๆ มุมช่วยกัน”

“อย่างอาจารย์ที่โฮงเฮียนพระปริยัตินิ เป็นก็เคยรู้ว่าใครหือ
ช่วยหยังก็บอก เป็นก็ดี อยากช่วยเรื่องละอ่อน”

“ส่วนร้านค้า บ้านเฮายัง โชคดีนัก ร้านค้าบ่เยอะ ก็บอกกันว่า
ถ้าละอ่อนมาซื้อเหล้าซื้อบุหรี่ก็ถามก่อน ว่าซื้อหือไผ่”

“ก็คิดกันอยู่ว่าจะหือละอ่อนน้อยมาช่วยกันเก็บขยะ เจ็ดวัน
ครั้งหรือเดือนละครั้ง ก็ว่าจะเอาเข้าประชาคมกัน อย่างพัฒนาหมู่บ้าน
ตัวช่วยกันปรับปรุงข้างถนน ก็หือละอ่อนเข้ามามีส่วนร่วมถ้าบ้าน
ม่วนงามก็น่าอยู่ ละอ่อนมันตั้งใครอยู่”

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสะท้อนถึงวิธีการสำคัญที่สามารถช่วยป้องปรามพฤติกรรม
การเสพติดของวัยรุ่น ได้แก่ ด้านชุมชน ประกอบด้วยมาตรการชุมชนโดยเฉพาะการเข้ามา
ขอสร้างบ้านในเขตหมู่บ้านต้องผ่านการตรวจสอบประวัติและความเห็นชอบจากสมาชิกในหมู่บ้าน
ด้วย การเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่พ่อแม่ผู้ปกครอง แกนนำชุมชน
เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้าน และเจ้าของร้านค้า ด้านตัววัยรุ่นมุ่งการกระตุ้นให้เข้า
มามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน

จากข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดนำมาสู่การกำหนดแผนปฏิบัติการป้องปราม
พฤติกรรมเสพติดของวัยรุ่น ประกอบด้วย 2 แผนงาน ได้แก่ แผนงานด้านการพัฒนาวัยรุ่น
และแผนงานด้านชุมชน

1. แผนงานด้านการพัฒนาวัยรุ่น มีเป้าประสงค์ คือ พัฒนาด้านร่างกาย พัฒนาด้าน
สังคมและวัฒนธรรม พัฒนาด้านจิตใจและคุณธรรม ประกอบด้วยโครงการที่บ้านหนองไค้
สามารถดำเนินการเองจำนวน 2 โครงการ กิจกรรมจำนวน 1 กิจกรรม และโครงการที่เข้าร่วมกับ
หมู่บ้านอื่นจำนวน 1 โครงการ ดังนี้

1.1 โครงการกีฬา อาทิ ฟุตบอล เปตอง

วัตถุประสงค์เพื่อ ให้วัยรุ่นใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และสร้าง
เสริมสุขภาพ

กลุ่มเป้าหมาย วัยรุ่นอายุ 11-25 ปี

กิจกรรม สนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายเล่นกีฬา อาทิ ฟุตบอล

- เปิดอง และร่วมแข่งขันในงานกีฬาขององค์การบริหารส่วนตำบลชี้เหล็ก
- สถานที่ บริเวณสนามบาสเกตบอลของหมู่บ้าน
- หมายเหตุ วางแผนเสนอโครงการปรับปรุงและสร้างลานกีฬาต่อองค์การบริหารส่วนตำบลชี้เหล็กในแผนของหมู่บ้าน
- 1.2 โครงการค่ายคุณธรรม และการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน
- วัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาด้านคุณธรรมแก่กลุ่มเป้าหมาย
- กลุ่มเป้าหมาย วัยรุ่นอายุ 11-20 ปี
- กิจกรรม 1) ค่ายคุณธรรมกำหนดจัดเป็นระยะเวลา 2 วัน 1คืน ประกอบด้วยกิจกรรมการให้ความรู้และฝึกทักษะเรื่องการพัฒนาจิตใจ ความรู้เรื่องอื่น ๆ เช่น โทษพิษภัยของยาเสพติด
- 2) การบรรพชาสามเณร กำหนดจัดปีละ 1 ครั้ง ระหว่างปิดภาคเรียนช่วงฤดูร้อน ณ วัดหนองไค้
- สถานที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวิทยาแม่แตง และวัดหนองไค้
- ระยะเวลา เมษายน พ.ศ.2553
- 1.3 โครงการละครหุ่นเงา
- วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้ความรู้และฝึกทักษะเบื้องต้นด้านการทำละครหุ่นเงา
- 2) ให้อายุรุ่นใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- กลุ่มเป้าหมาย วัยรุ่นอายุ 11-19 ปี จำนวน 3 คน
- กิจกรรม อบรมเชิงปฏิบัติเพื่อให้ความรู้และฝึกทักษะการทำละครหุ่นเงา
- สถานที่ ศาลาวัฒนธรรมองค์ักน บ้านดงป่าตัน ตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
- ระยะเวลา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการวันศุกร์ที่ 9 เมษายน พ.ศ.2553
- หมายเหตุ เป็นโครงการของบ้านดงป่าตัน หมู่ที่ 3 ตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ชี้เหล็กของบ้านดงป่าตัน ได้ประสานงานผ่านสมาชิก
สภาองค์การบริหารส่วนตำบลชี้เหล็กของบ้านหนอง
ไค้่งให้ส่งตัวแทนเยาวชนเข้าร่วม โครงการด้วย

1.4 กิจกรรมร่วมกับชุมชนและพัฒนาบ้านหนองไค้่ง

วัตถุประสงค์เพื่อ	1) กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรม ของชุมชนตาม โอกาสและเทศกาลต่าง ๆ
	2) สนับสนุนกลุ่มเป้าหมายให้มีบทบาทในการพัฒนา ชุมชน
กลุ่มเป้าหมาย	วัยรุ่นอายุ 11-25 ปี
กิจกรรม	1) แคนนำชุมชนชักชวนหรือประชาสัมพันธ์ให้เข้า ร่วมกิจกรรมบริการ งานเทศกาลและหรืองานพัฒนา ของชุมชน
	2) แคนนำชุมชนมอบบทบาทหน้าที่ในกิจกรรมของ ชุมชน อาทิ ช่วยเหลือในงานบ้านศพ งานพัฒนาวัด งานพัฒนาหมู่บ้าน การเก็บขยะประจำเดือน งานแข่ง กีฬา การจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น
ระยะเวลา	ตามกำหนดการทำกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชนของ หมู่บ้าน

2. แผนงานด้านชุมชน ประกอบด้วยกิจกรรมที่มีเป้าประสงค์เพื่อการควบคุมทาง
สังคม การสนับสนุนทางสังคม และการเป็นตัวแบบอย่าง โดยเฉพาะด้านการพัฒนาชุมชน จำนวน 2
กิจกรรม ดังนี้

2.1 มาตรการชุมชนด้านการป้องปรามยาเสพติด

วัตถุประสงค์เพื่อ	1) ป้องปรามการนำเข้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมายมา ในเขตพื้นที่หมู่บ้าน
	2) กระตุ้นให้เจ้าของร้านค้ามีความตระหนักและ ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ วัยรุ่น

กลุ่มเป้าหมาย	สมาชิกในหมู่บ้าน สมาชิกที่เข้ามาปลูกที่อยู่อาศัยใหม่ในเขตหมู่บ้านและร้านค้าที่มีบุหรีและเครื่องคั้มแอลกอฮอล์จำหน่าย
กิจกรรม	<p>1) ประชุมเพื่อหามติของชุมชนและข้อตกลง กรณีมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะเข้ามาปลูกบ้านอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน วิธีการปฏิบัติได้แก่ สอบถามประวัติบุคคลที่จะเข้ามาพักอาศัย ประสานข้อมูลกับฝ่ายปกครองโดยผ่านกำนันตำบลชี้เหล็ก ก่อนที่ผู้ใหญ่บ้านเช่นต่อนุญาตขออนุญาตบ้านเลขที่ กรณีมีผู้ทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมู่บ้านดำเนินการโดยวิธีไม่ให้ความร่วมมือในกรณีต่าง ๆ อาทิ งานศพ งดการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ เช่น งดการให้ยืมอุปกรณ์เครื่องใช้</p> <p>2) ขอความร่วมมือจากร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี และเครื่องคั้มแอลกอฮอล์จำหน่ายให้แก่ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี</p>

2.2 กลุ่มพี่เลี้ยงวัยรุ่น ด้วยการให้คำแนะนำต่าง ๆ โดยเฉพาะการร่วมดำเนินงานกิจกรรมของชุมชน

วัตถุประสงค์เพื่อ	ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่กลุ่มวัยรุ่นในเรื่องต่าง ๆ
กลุ่มเป้าหมาย	แกนนำชุมชน
กิจกรรม	ผู้นำและตัวแทนชุมชน อาทิ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกลุ่มแม่บ้านรวมกลุ่มเป็นพี่เลี้ยงหรือทีมให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่กลุ่มวัยรุ่นในเรื่องต่าง ๆ ในเบื้องต้นเป็นประเด็นเกี่ยวกับการร่วมทำกิจกรรมของชุมชนในงานต่าง ๆ

ระยะที่ 4 การทดลองปฏิบัติและประเมินผล

การปฏิบัติงานโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการป้องปรามพฤติกรรมกรรมการเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่นบ้านหนองไค้ เริ่มปฏิบัติการตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคม ถึง วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2553

การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องปรามพฤติกรรมกรรมการเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่นบ้านหนองไค้ วิธีการประเมินใช้การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มวัยรุ่น ตัวแทนกลุ่มแกนนำชุมชน ตัวแทนกลุ่มผู้ปกครองและเพื่อนบ้าน แบ่งการประเมินเป็น 1) บริบท และปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ และ 3) ผลลัพธ์ ผลการประเมินนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. บริบท และปัจจัยนำเข้า สำหรับการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ประเด็นการประเมิน ได้แก่ ทรัพยากร การกำหนดช่วงเวลาการจัดทำโครงการกิจกรรม การประชาสัมพันธ์โครงการและกิจกรรม ผลการประเมินมีดังนี้

1.1 การใช้ทรัพยากร ได้แก่

1.1.1 บุคคล แบ่งเป็น 1) บุคคลที่เป็นคณะร่วมทำงานโครงการกิจกรรม คณะทำงานหลักยังคงเป็นแกนนำชุมชนและแกนนำเยาวชนซึ่งสามารถประชาสัมพันธ์และประสานงานกับกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง และ 2) บุคคลที่สามารถมาช่วยดำเนินการโครงการในฐานะวิทยากร โดยเฉพาะโครงการที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง คือ โครงการค่ายคุณธรรม วิทยากรคืออาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรมวิทยาแม่แตงซึ่งเป็นสมาชิกของบ้านหนองไค้ด้วย สำหรับกลุ่มแม่บ้านเป็นผู้สนับสนุนในเรื่องการทำอาหารสำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องมีการสนับสนุนเรื่องอาหาร

1.1.2 สถานที่ ในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการฯ มีสถานที่หลักที่ต้องใช้ คือ สนามบาสเกตบอลในหมู่บ้านสำหรับโครงการกีฬา โครงการค่ายคุณธรรมใช้สถานที่คือโรงเรียนพระปริยัติธรรมวิทยาแม่แตง และวัดหนองไค้

1.1.3 วัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นในการดำเนินงานโครงการที่มีอยู่แล้วและอยู่ในสภาพพร้อมใช้ อาทิ อุปกรณ์กีฬาโดยเฉพาะลูกฟุตบอล อุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการค่ายคุณธรรมสามารถใช้อุปกรณ์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวิทยาแม่แตง

1.1.4 งบประมาณ การดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดตามแผนงานไม่ใช้เงินงบประมาณ โครงการและกิจกรรมที่ถูกกำหนดขึ้นนั้นเป็นการนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ต้องใช้เงินงบประมาณ เช่น การ

ปรับปรุงสนามกีฬาจะนำเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาหมู่บ้านซึ่งวางแผนนำเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลชี้แจงต่อไป

1.2 ช่วงเวลาการจัดทำโครงการกิจกรรม โครงการกีฬาและกิจกรรมต่าง ๆ สามารถดำเนินการได้ตลอดระยะเวลา ยกเว้นโครงการค่ายคุณธรรม บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน และโครงการละครหุ่นเงาที่กำหนดจัดในช่วงโรงเรียนปิดภาคเรียน ซึ่งเอื้อต่อความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

1.3 การประชาสัมพันธ์โครงการและกิจกรรม วิธีการประชาสัมพันธ์มีดังนี้ 1) ประกาศผ่านหอกระจายข่าวในช่วงเวลาเดียวกับที่ประกาศข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และ 2) จัดทำป้ายประกาศประชาสัมพันธ์ติดประกาศบริเวณศาลาอเนกประสงค์ของหมู่บ้าน

นอกจากนี้พบปัจจัยนำเข้าที่เป็นสิ่งที่มีเอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ วิถีปฏิบัติของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของส่วนรวม กล่าวคือ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการดำเนินการใด ๆ อันเป็นกิจการของชุมชน หรือกิจกรรมพัฒนาชุมชนผู้ใหญ่ในชุมชนได้เปิดโอกาสให้ตัวแทนวัยรุ่นได้ร่วมรับรู้ เข้าร่วมในสถานการณ์ไม่ว่าชั้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ขั้นตอนเตรียมงาน และขั้นตอนจัดงาน ซึ่งนำมาสู่การมอบหมายบทบาทหรือในโอกาสต่อมา และตัวแทนวัยรุ่นได้นำมาแจ้งต่อสมาชิกกลุ่มวัยรุ่นเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการดำเนินการในกิจกรรมนั้น ๆ รวมทั้งการปฏิบัติการจนกระทั่งภารกิจแล้วเสร็จ ขณะเดียวกันมีกลุ่มเด็ก ๆ ที่มากับพ่อแม่ผู้ปกครองได้ร่วมอยู่ในสถานการณ์ของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนด้วย ซึ่งเมื่อเด็กกลุ่มนี้ได้เติบโตเป็นวัยรุ่นจึงเข้ามาแทนที่กลุ่มวัยรุ่นกลุ่มเดิมที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป วิถีปฏิบัติเช่นนี้ทำให้บ้านหนองไค้ยังคงมีกลุ่มเยาวชนอย่างต่อเนื่องถึง 4 รุ่น

2. กระบวนการ เป็นการประเมินผลในระหว่างการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้อาณัติงานด้านการพัฒนาวัยรุ่นและแผนงานด้านชุมชนเพื่อการป้องกันพฤติกรรมเสพติดของวัยรุ่น ประเด็นการประเมิน ได้แก่ ความคิดเห็นต่อโครงการหรือกิจกรรม และข้อเสนอแนะ ผลการประเมินมีดังนี้

โครงการหรือกิจกรรมแผนงานด้านการพัฒนาวัยรุ่นและแผนงานด้านชุมชนที่ดำเนินการระหว่างวันที่ 15 มีนาคม ถึง วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2553 มีดังนี้คือ โครงการกีฬา โครงการค่ายคุณธรรม โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการละครหุ่นเงา กิจกรรมร่วมกับชุมชนและพัฒนากองคารวดี ประกอบด้วย งานทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา งานพัฒนาหมู่บ้าน งานพัฒนาวัด งานประเพณีสงกรานต์รดน้ำดำหัวผู้อาวุโส

ในระหว่างการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ พบว่ากลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มีความสนใจ ความสนุกสนาน ได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการได้เข้าร่วมกิจกรรม ดังคำกล่าวของตัวแทนกลุ่มวัยรุ่นดังนี้

“รู้สึกสนุกที่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ โดยเฉพาะงานปีใหม่เมือง”

“ดีครับ ที่มีกิจกรรมช่วงปิดเทอม”

“เข้าค่ายสนุก แล้วยังได้รับความรู้ อย่างเช่น เรื่องยาเสพติด การฝึกสมาธิ”

“ได้เข้าร่วมกิจกรรมการทำละครหุ่นเงากับบ้านดงป่าลัน ก็ได้รู้จักเพื่อนต่างบ้าน... ส่วนกิจกรรมก็สนุกดี ได้รู้วิธีการทำหุ่นแบบง่าย ๆ”

“ออกกำลังกายหรือกีฬาส่วนมากผู้ชายจะเล่นฟุตบอลกันอยู่แล้วเพราะชอบต. มีจัดแข่งกีฬาทุกปี ส่วนผู้หญิงบางคนก็เล่นแบดบั้ง”

กิจกรรมตามแผนงานด้านชุมชนในช่วงระยะเวลาระหว่างวันที่ 15 มีนาคม ถึง วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2553 นั้น การดำเนินมาตรการชุมชนด้านการป้องปรามยาเสพติดดำเนินการได้เฉพาะการขอความร่วมมือจากร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จําหน่ายให้แก่ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปีซึ่งใช้วิธีการสื่อสารผ่านตัวบุคคล คือ แกนนำชุมชน ได้พูดคุยบอกกล่าวแก่เจ้าของร้านค้าของชำซึ่งมีทั้งสิ้น 4 ร้าน ดังตัวอย่างคำพูดของแกนนำชุมชนดังนี้

“ก็บอก ๆ กันกับเจ้าของร้านว่าถ้ามีละอ่อนมาซื้อก็ไม่ต้องขายให้ หรือไม่ก็ถามก่อนว่าใครให้มาซื้อแต่ยังไงก็อย่าขายให้”

“เขาก็ฟังกันนะเจ้าของร้าน ในหมู่บ้านมีอยู่ไม่กี่ร้าน”

สำหรับกรณีคนต่างถิ่นเข้ามาปลูกที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่หมู่บ้านยังไม่พบในระหว่างช่วงระยะเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตามประชุมเพื่อหามติของชุมชนและข้อตกลงกรณีมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะเข้ามาปลูกบ้านอาศัยอยู่ในหมู่บ้านยังถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามมาตรการชุมชนของหมู่บ้านต่อไป ดังตัวอย่างคำพูดของแกนนำชุมชนดังนี้

“ช่วงนี้ยังไม่มีใครเข้ามาอยู่ใหม่ แต่เขาก็ต้องป้องกันไว้ ถ้ามีมาก็ต้องทำตามที่ตกลงกัน”

“ต้องรู้จักกันก่อน เพราะตามไปตั้งจุดตรวจก็ไม่ไหว อันนี้เป็นมติของชุมชนเลย”

นอกจากนี้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม ดังเช่น โครงการค่ายคุณธรรม ได้รับความร่วมมือจากคณะผู้บริหารและอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรมวิทยาแม่แตงในการสนับสนุนสถานที่ และวิทยากร

3. ผลลัพธ์ เป็นการประเมินภายหลังการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมเป็นระยะเวลา 3 เดือน ดำเนินการประเมินผลลัพธ์ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2553 ประเด็นการประเมิน ได้แก่ การเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ การใช้บุหรี เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือสิ่งเสพติดอื่นในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของกลุ่มเป้าหมายจากการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรม วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบสำรวจพฤติกรรมวัยรุ่น และการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้จำนวน 40 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีบังเอิญในช่วงวันเวลาที่ดำเนินการเก็บข้อมูลคือวันเสาร์ที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.2553 ผลการประเมินมีดังนี้

3.1 การเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจจำนวนทั้งสิ้น 40 คน เป็นเพศชายจำนวน 20 คน แบ่งตามระดับกลุ่มอายุได้ดังนี้ อายุ 11-15 ปี จำนวน 15 คน อายุ 16-19 ปี จำนวน 15 คน อายุ 20-25 ปี จำนวน 10 คน กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมพบว่า กลุ่มอายุ 11-15 ปี เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง คือ ค่ายคุณธรรมมากที่สุด ร้อยละ 86.66 สำหรับกลุ่มอายุ 16-19 ปี และ กลุ่มอายุ 20-25 ปี เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับชุมชน คือ งานพัฒนาหมู่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 86.66 และร้อยละ 80.00 ตามลำดับ ข้อมูลดังตาราง 29

ตาราง 29 จำนวนและร้อยละของคุณลักษณะทั่วไปและการเข้าร่วมทำกิจกรรมระหว่างวันที่ 15 มีนาคมถึงวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2553 (n = 40)

คุณลักษณะทั่วไป/กิจกรรม	อายุ 11-15 ปี	อายุ 16-19 ปี	อายุ 20-25ปี
	(n=15)	(n=15)	(n=10)
เพศ ชาย	10 (66.66)	6 (40.00)	4 (40.00)
อาชีพ			
นักเรียน/นักศึกษา	15 (100.00)	14 (93.33)	2 (20.00)
รับจ้าง	-	1 (6.66)	6 (60.00)
ค้าขาย	-	-	2 (20.00)
การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน			
กิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
1. กีฬา/ออกกำลังกาย	9 (60.00)	5 (33.33)	2 (20.00)
2. ค่ายคุณธรรม	13 (86.66)	8 (53.33)	2 (20.00)
3. บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน	2 (13.33)	-	-
4. ละครหุ่นเงา	-	2 (13.33)	1 (10.00)
กิจกรรมร่วมกับชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
1. งานทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา	10 (66.66)	8 (53.33)	6 (60.00)
2. งานพัฒนาหมู่บ้าน	10 (66.66)	13 (86.66)	8 (80.00)
3. งานพัฒนาวัด	8 (53.33)	10 (66.66)	7 (70.00)
4. งานประเพณี	14 (93.33)	12 (80.00)	8 (80.00)

หมายเหตุ : ค่าใน () หมายถึง ค่าร้อยละ

3.2 การใช้บุหรี่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือสิ่งเสพติดอื่นในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา พบว่ากลุ่มตัวอย่างในกลุ่มอายุ 20-25 ปี มีผู้ใช้บุหรี่และเบียร์มากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือเหล้าแดงและเหล้าขาว ร้อยละ 30.00 และร้อยละ 20.00 ตามลำดับ กลุ่มอายุ 16-19 ปีมีผู้ใช้บุหรี่และเบียร์มากที่สุดร้อยละ 13.33 กล่าวได้ว่า บุหรี่และเบียร์ยังคงเป็นชนิดของสิ่งเสพติดที่วัยรุ่นใช้

มากกว่าชนิดอื่น ๆ สำหรับกลุ่มตัวอย่างอายุ 11-15 ปีปัจจุบันไม่มีการใช้สิ่งเสพติดใด ๆ ข้อมูลดังตาราง 30

ตาราง 30 จำนวนและร้อยละของการใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นระหว่างวันที่ 15 มีนาคมถึงวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2553 (n = 40)

ชนิดสิ่งเสพติด	อายุ 16-19 ปี (n=15)	อายุ 20-25 ปี (n=10)
บุหรี่	2 (13.33)	4 (40.00)
เบียร์	2 (13.33)	4 (40.00)
เหล้าแดง	1 (6.66)	3 (30.00)
เหล้าขาว	1 (6.66)	2 (20.00)

หมายเหตุ : ค่าใน () หมายถึง ค่าร้อยละ

นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้เองเพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพวัยรุ่นและให้วัยรุ่นได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยผู้อาวุโสหรือผู้มีความรู้และประสบการณ์ของหมู่บ้าน คือการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นวิถีพื้นบ้านทั้งในด้านอาชีพ งานศิลปะ เช่น การทำขนม คนตรีพื้นบ้าน งานฝีมือและการเย็บปักถักร้อย แต่ทั้งนี้ก็มีอุปสรรคในด้านของอุปกรณ์ซึ่งต้องแสวงหาการขอรับสนับสนุนจากหน่วยงานหรือแหล่งที่สามารถสนับสนุนได้ต่อไป

3.3 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของกลุ่มเป้าหมายจากการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรม นำเสนอผลที่พบได้ตามลำดับดังนี้

3.3.1 ความเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล กล่าวคือวัยรุ่นมีพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์หรือที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนมากขึ้น โดยเฉพาะการช่วยทำงานบริการชุมชน ขณะเดียวกันยังไม่พบการทะเลาะวิวาทภายหลังจากการเมาสุราของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังคำพูดของตัวแทนชุมชนและตัวแทนวัยรุ่นดังนี้

“ละอ่อนเดี๋ยวนี้พอฮ้องหือมาช่วยชะการหมู่บ้านอย่างงานพัฒนา

เก็บขยะ ก็มาช่วยกัน”

“งานบุญปีใหม่ ก็มาช่วยกันจ๊กันก ดึงคนใหญ่ดึงละอ่อน”

“หมู่มินคิมก็น้อยลง ไม่มีเรื่องให้เห็น หื้อแกนนำเยาวชนฮ้อง
หื้อมาฮ่วมงานกะหมู่เขา ก็มาเหมือนกัน”

“แสงมาหมู่ละอ่อนเขาไปเล่นฟุตบอลกันแม่หญิงก็ตีไม้แบด”

“ดีครับที่ได้มาร่วมทำกิจกรรมกับหมู่พี่น้อง ได้ช่วยเหลือคนอื่น
ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์”

3.3.2 ความเปลี่ยนแปลงในด้านการให้ความร่วมมือของชุมชน พบว่าสมาชิกใน
ชุมชน กลุ่มแม่บ้าน เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่ตั้งในอยู่พื้นที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ
อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมในวัยรุ่น ดังสะท้อนจากคำพูดของ
ตัวแทนชุมชนดังนี้

“คนในชุมชนก็หื้อความฮ่วมมือดี อย่างร้านค้าก็มี อย่างที่จะ
ขายให้ละอ่อน บ่มี”

“อาจารย์ที่โฮงเขียนพระปริยัติ กลุ่มแม่บ้าน ใครต่อใครก็ไป
ช่วยกันที่ละอ่อนเข้าค่ายนะ พ่อแม่ผู้ปกครองเขาก็ดีใจกัน”

“กลุ่มแม่บ้านไปช่วยกันทุกวัน ทำอาหารสามมื้อให้ละอ่อน”

3.4 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ เวลา และภารกิจใน
ชีวิตประจำวันของสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มวัยรุ่น กรณี
วัยรุ่นที่กำลังศึกษาจะมีเวลาและสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดีในช่วงปิดเทอม แต่เมื่อ
เปิดเทอมจะเหลือวัยรุ่นเพียงจำนวนหนึ่งที่มีเวลาเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัยรุ่นที่ทำงาน
แล้วสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้เฉพาะในวันหยุดเท่านั้น

สรุป การพัฒนารูปแบบการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมในวัยรุ่นต้อง
อาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องอันได้มาจากการใช้เครื่องมือต่าง ๆ สำหรับรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอน
 อีกทั้งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเกิดขึ้นใน
ระหว่างกระบวนการศึกษา โดยเฉพาะสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่ชุมชนให้ความสำคัญ การศึกษา
ครั้งนี้สถานการณ์สำคัญเกี่ยวกับการใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นที่ชุมชนตระหนัก คือ โอกาสในการแพร่
ระบาดของยาเสพติดผิดกฎหมาย และการทะเลาะวิวาทภายหลังการเมาสุราของกลุ่มวัยรุ่นที่มี
พฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับการกำหนดแผนปฏิบัติการของหมู่บ้านในการป้องกัน

ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของวัยรุ่น กำหนดภายใต้คำขวัญ “ชุมชนเข้มแข็ง ร่วมแรงพัฒนา นำพาซึ่งความสำเร็จ” ซึ่งได้มาจากขั้นตอนการวิเคราะห์ความปรารถนาในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องปรามพฤติกรรมเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่นดังภาพ 10 แผนปฏิบัติการของหมู่บ้านในการป้อง ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของวัยรุ่น ประกอบด้วย 2 แผนงาน คือ 1) แผนงานด้านการพัฒนา วัยรุ่น มุ่งส่งเสริมการพัฒนาด้านร่างกาย ด้านจิตใจและคุณธรรม ด้านสังคม และ 2) แผนงานด้าน ชุมชน มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของวัยรุ่นและการป้องกันปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดผิดกฎหมาย ด้วยกล ยุทธ์การสนับสนุนทางสังคม การเสริมพลังวัยรุ่น และการควบคุมทางสังคม